

M. Saim UYSAL

Orta Vadeli Program vergi artışları ve Trump'ın vergi reformu

29.9.2017

Ekonomiden sorumlu Başbakan Yardımcısı Sn. Mehmet Şimşek "Orta Vadeli Program'ı" açıklamış bulunuyor.

Bu programın ana hedefleri; daha dengeli, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme politikası, etkin kamu harcaması, verimli kamu yatırımı ve atıl kamu taşınmazlarının (lojmanlar dahil) kiralanması veya satışı.

Programın ayrıntılarına girmeden önce 2017 ve 2018 yıl sonu hedeflerinin revize edildiğini görüyoruz. Ana makro hedeflerin önceki ve revize sonuçları aşağıya çıkarılmıştır.

	2017		2018	
	Önceki –	Revize	Önceki -	Revize
Büyüme (%)	4.4	5.5	5.0	5.5
Enflasyon (%)	5.5	9.5	5.0	7.0
İşsizlik (%)	10.2	10.3	10.1	10.5
Cari Açık (Milyar Dolar)	(-)32	(-)39.5	-31.7	-40
Bütçe Açığı (Milyar TL)	(-)46.9	(-)61.7	-44.3	-65.9

Görüldüğü üzere %5.5'lük sürekli bir büyüme hedeflenirken Enflasyon ve işsizlikte ciddi iyileşme görülemiyor. 2018 hedefi olan %7'lik hedefin çok gerçekçi olmadığını nedenleriyle aşağıda açıklamaya çalışacağız.

Orta Vadeli Programın 2018-2020 dönemi varsayımları da şu şekildedir.

	2017	2018	2019	2020
Milli Gelir (Dolar)	852.2	930.2	997.6	1.0744
Ort. Kur Varsayımı	3.56	3.70	3.88	4.02
Enflasyon %	9.5	7.0	6.0	5.0
Büyüme (%)	5.5	5.5	5.5	5.5
İşsizlik (%)	10.8	10.5	9.9	9.6
Cari Açık	4.6	4.3	4.1	3.9

Program dönemi sonunda kişi başı gelirimizin yukarıda varsayılan kurlarla 13.000 doları aşacağı tahmin ediliyor. 2017 sonu itibariyle Merkezi yönetim bütçe açığının milli gelire oranının %2'ye yükselmesi öngörülüyor. Bu oranın program sonunda %1.6'ya düşürülmesi hedeflenmektedir. Program dönemi sonunda Kamu kesimi borçlanma gereği hedefi %2.3, AB tanımlı borç stokunun milli gelire oranı ise %27.5 seviyesi öngörülüyor.

Programın Özeti

Orta vadeli Programda 5 politika alanı da önceliklendirilmiştir. Bunlar;

- Makro ekonomik istikrarın sürdürülmesi,
- Beşeri sermaye ve işgücü kalitesinin artırılması, yüksek katma değerli üretimin yaygınlaştırılması,
- İş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi
- Ve kamuda kurumsal kalitenin artırılmasıdır.

Bunlardan her birinin ayrıntıları Sn. Bakan'ca açıklanmış bulunmaktadır. Bunlara bu yazı kapsamında giremiyoruz.

Programın hazırlanmasında iki ana unsurun dikkate alındığını görüyoruz. Bunlar: 2016 yılında başlayan vergi indirimleri, teşvik ve kredi garanti fonu kefaletlerinin bütçe açığını arttıracığı gerçeği ve savunma harcamalarının jeopolitik nedenlerle (Suriye ve Kuzey Irak sorunu) artacağı ve nu kredi genişlemesinin enflasyon yaratacağı hususları. Daha önceki yazılarımızda defalarca bu konuda uyarılarda bulunmuştuk.

İşte hükümet bu sakıncaları ortadan kaldırmak için bir taraftan sürdürülebilir %5.5'lik büyüme ve diğer taraftan %9.5'a ulaşan enflasyonu aşağılara çekmek için piyasaların şu anda beklemediği bir vergi artırım çalışmasını torba yasayla devreye soktu.

Amaçlanan hem büyüme sağlamak ve diğer taraftan düşük enflasyon hedefine ulaşmak.

Vergi Düzenlemeleri:

Getirilmek istenen vergi artışlarını başlıklar halinde özetleyerek olursak:

- Gelir Vergisi dilimlerinin üçüncü dilimi %27'den %30'a çıkarılıyor. Bu uygulama 2017 yılı kazançlarına da uygulanacak.
- Finansa sektöründeki kurumların kurumlar vergisi oranı %20'den %22'ye yükseltiliyor.
- Gayrimenkul satış kazanç istisnasındaki %75'lik oran %50'ye, gayrimenkul sermaye iratlarına ait gelir vergisi uygulamasındaki götürü gider oranı %25'ten %15'e indiriliyor.
- Otomobillere ait motorlu taşıt vergileri %40 arttırılıyor.
- Cep telefonu, sabit telefon ve data hizmetlerine uygulanan farklı vergi artı uygulaması kaldırılarak %7.5 tek oranı uygulanıyor.
- Şans oyunlarındaki vergi kesintisi oranı %10'dan %20'ye çıkarılarak, meyveli gazozlara %25 vergi getiriliyor.
- Dağıtılmayan kar payları %1 vergilenecek.

Toplam 28 milyarlık bu vergi paketinin 8 milyarlık kısmı Savunma Sanayiine aktarılacaktır. Ayrıca Savunma Sanayii Fonunu desteklemek amacıyla gelir, kurumlar, motorlu taşıtlar vergisi ve veraset ve intikal vergilerinin hasılatlarından doğrudan savunma sanayii fonuna aktarım yapılacağı öngörülmektedir.

Programın hazırlanmasındaki küresel varsayımların oldukça iyimser olduğu görülmektedir.

Halen gelişmekte olan ülkelere mevcut net sermaye akışının pozitif devam edeceği, petrol fiyatlarında sınırlı artış olacağı, Amerika'nın faiz konusunda güvercin politikasının devam edeceği öngörülmüş. Orta vadeli program açıklanırken aynı anda Amerika'da Trump'ın vergi reformu ilan edilmektedir.

Trump'ın Vergi Planı

Bu düzenlemelere göre kurumlar vergisi ve küçük şirketlerin vergi yükümlükleri azalıyor. En yüksek gelirli kişilere uygulanan vergi oranı düşürülüyor. Gelir Vergisinde vergi dilim sayısı yediden üçe düşürülüyor. Yurtdışında faaliyet gösteren veya gelirlerinin yurt dışında Amerikalı şirketlerden bir defaya mahsus vergi alınarak Amerikan ekonomisine katkı sağlanması amaçlanıyor.

Düşük gelirli ve orta sınıf için evli çiftlerde 24.000 dolarlık kazanç vergi dışı bırakılıyor. (Bu tutar bekarlarda 12.000 dolar uygulanacak) Trump'ın ifadesiyle A.B.D. tarihindeki en büyük vergi indirimi olacağı söyleniyor.

Bu planın uygulanıp başarılı olması halinde Amerikan bütçesi açık verecek ve Amerika daha çok borçlanacak bu da dolar faizinin yükselmesi ve gelişmekte olan ülkelere giden portföy hareketlerinin azalması anlamına gelecek.

Programa ilişkin eleştirilerimiz:

- Program hem cari açığın hem bütçe açığının milli gelire oranlarının düşmesini öngörüyor. FED'in faiz politikasında bu yılsonu bir, 2018 de üç kez faiz arttıracığı yönünde gidişi var. Ayrıca ekimde başlayacak bilanço küçültmesinin de başlangıçta küçük rakamlar olsa bile gittikçe tutarlarının arttırılacağı öngörülmüyor. İşte bu ortamda daha önce belirttiğimiz üzere küresel sermaye hareketlerinde gelişmekte olan ülkeler ve tabii ki ülkemiz de olumsuz etkilenecek.

Tasarruf oranının çok düşük olduğu ülkemizde büyümenin finansmanı için kuşkusuz yabancı kaynağa ihtiyacımız var. Bu kaynağın daraldığı ve pahalandığı ortamda söz konusu büyüme nasıl gerçekleştirilecek.

- Amerikan dolarındaki kur varsayımları oldukça fazla iyimser bulunmaktadır. Kurun 2018'te %4, 2019 da %4.8, 2020 yılında ise % 3.6 oranında artacağı varsayılıyor. Bu varsayım, kesinlikle gerçekçi değildir. Nedenleri bir önceki açıklamamızda mevcut.
Düşük kurla hesaplanan dolar bazlı milli gelir hesabı da ne kadar gerçekçi olur.
Savunma harcamalarının gittikçe artacağı ve arttığı bir ortamda her yıl aşağı yukarı 200 milyar dolar civarında dış kaynak bulunması gereği de ortada dururken enflasyon tahminlerinin bile altında kalan kur artışları nasıl finanse edilecek.
- Amerika'nın faiz politikası yanında vergi reformunu da gerçekleştirmesi durumunda yabancı kaynağa ulaşmak hem zorlaşacak ve hem de ulaşılsa bile maliyetler yükselecek. Ayrıca Avrupa Merkez Bankası'nın da genişlemeyi azaltması söz konusu olursa bu konuda ilave bir negatiflik gelecek.
- 28 Milyarlık bir ek vergi getirilmesi bütçe açığı açısından olumlu. Ancak daha önce uygulanan vergi barışı tahsilatlarının bu program döneminde azalacağı hesaplamalarda öngörülüşmüştür? Bilmiyoruz.
- Bir önceki "Orta Vadeli Program" hedefleri ve gerçekleştirmeleri karşılaştırmalı olarak incelenecek olursa (2016 ve 2017 revize rakamlar bunu göstermektedir) hedefler tam olarak realize edilememektedir. Örneğin yıllardır %5 enflasyon hedefliyoruz. Ancak bir türlü bu hedefe ulaşamadık.
- AB ile ilişkilerin olumsuz seyrettiği, Almanya ile gerginliğin devam ettiği, jeopolitik risklerin katsayısının arttığı, olağanüstü halin devam ettiği ve kalkması için bir tarih öngörülmediği ortamda %5.5'luk büyümenin sürdürülebilirliği tartışma yaratır.
- Faizlerin düşürülüp, yatırım harcamalarının arttırılacağı gerçeği karşısında finans kesimi vergi yükümlülüğünün artması ve 28 milyarlık ilave vergi salınması kredi kaynağını daraltıp pahalılaştırmayacak mı? Yüksek faiz ile yatırım harcamaları nasıl arttırılacak? Bu durumda faizler nasıl düşürülecek? Büyümenin kaynağı tüketim ve inşaat harcamaları mı olacak. Bunların ayrıntıları programın kendisi tam olarak açıklandığında ayrıca değerlendirmeye konu olacak. Eğer tüketim kaynaklı büyüyeceksek enflasyon nasıl düşürülecek?
Son olarak Orta Vadeli Programlar hazırlanırken hedeflerin tutarlı, varsayımların gerçekçi olması ve konjonktürel parametrelerin dikkate alınması hedeflere ulaşabilmeyi kolaylaştıracaktır.

Mustafa Saim Uysal
Yeminli Mali Müşavir
uysalsaim@gmail.com

Her türlü hakkı saklıdır.